

موضوع شناسی

دستگاه مکانیزه تغسیل اموات

بهار ۱۳۹۷

دستگاه مکانیزه تغسیل اموات

مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی

معاونت علمی

بهار ۹۷

قم / بلوار محمد امین / بلوار جمهوری اسلامی / کوچه ۸ / پلاک ۵۲ /

ص.پ: ۱۱۱۸ - ۳۷۱۷۵ / تلفن و فاکس: ۰۲۵-۳۲۹۳۶۰۴۵

www.mozooshenasi.ir / Email: info@mozooshenasi.ir

رسالة الرجل من الرجل

فهرست

- فهرست ۴
- سخن مؤسسه ۵
- رمضان المبارک ۱۴۳۸ ۶
- چکیده ۷
- مقدمه ۸
- فصل اول: کلیات** ۹
- بخش اول: تعاریف ۱۰
- بخش دوم: شرایط غسل ۱۱
- بخش سوم: شرایط غسل دهنده ۱۱
- فصل دوم: مراحل و نحوه عملکرد دستگاه و انجام غسل در آن** ۱۳
- فصل سوم: فواید دستگاه مکانیزه شستشوی اموات** ۲۱
- فصل چهارم: دیدگاه مراجع معظم تقلید درباره دستگاه** ۲۳
- فصل پنجم: صورت جلسات** ۳۰
- بخش اول: صورت جلسه کمیته فقهی مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی ۳۱
- بخش دوم: صورت جلسه مؤرخ ۱۳۹۲/۳/۶ بهشت رضاء علیه السلام ۳۲
- بخش سوم: صورت جلسه مؤرخ ۱۳۹۳/۱۲/۲ ۳۳
- بخش چهارم: گزارش بازدید مرحله سوم مؤرخه ۱۳۹۴/۰۱/۲۰ ۳۵
- جمع بندی و نتیجه گیری ۳۶
- منابع و مآخذ ۳۷

سخن مؤسسه

در عصر غیبت حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) مرجع و مسئول تشخیص احکام الهی و اجتهاد در منابع فقهی (قرآن، سنت، اجماع و عقل) فقهای اسلام و مجتهدان عالی مقام اند و تشخیص موضوعات احکام، مسئولیتی است که در برخی موارد به عهده فقیه و در برخی موارد به عهده مکلف نهاده شده و در مواردی، این وظیفه بر عهده عرف عام یا عرف خاص است.

آنچه در این میان، بدون مسئول مانده، تشخیص، تدوین و تثبیت دیدگاه عرف عام و خاص درباره موضوعات احکام و مصادیق موضوعات و اطلاع رسانی آن به مراجع فتوایی، قانون گذاری، قضایی، اجرایی و عموم جامعه است که امری بس مهم و خطیر محسوب می شود.

در این میان، تغییر مدام موضوعات و ابزارهای تشخیص آن، تبدیل معیارها و موازین قدیم به معادل های امروزی و شناخت مصادیق جدید احکام، تغییر فیزیکی پیوسته و دائمی مکان های شرعی دارای حکم خاص، مانند مسجد الحرام، مسجد النبی، حرم، مذهب، منا و پدید آمدن واحدهای متفاوت در کشورهای جهان و تغییر در ابزارهای زندگی امروز مانند سفر با ابزارهای جدید و ذبح با دستگاه های پیشرفته .. ایجاب می کند که نهادی مطمئن و امین نزد فقهای عظام و عموم امت اسلامی به رصد موضوعات احکام و نظارت بر موضوعات نو پیدا و موضوعات توسعه یافته و محدود شده یا حیثاً از دستور خارج شده بپردازند.

مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی بر آن است، با توکل به خداوند و همکاری حوزویان، دانشگاهیان و همت اصناف و گروه های اجتماعی، در حد توان، گامی در «تشخیص»، «ثبت» و «اطلاع رسانی» موضوعات و مصادیق فقهی امروز بردارد و تعریفی روشن از موازین، معیارها و روش های تشخیص موضوعات و مصادیق فقهی آن ها در تاریخ اسلام و جهان ارائه کند.

یکی از تکالیفی که بر هر مسلمانی به صورت کفایی واجب است غسل میت می باشد. از آنجا که در جامعه اسلامی امروزی تعداد مرگ و میر از درصد بالائی برخوردار است و غسل اموات به صورت نیروی انسانی با هزینه های مالی و زمانی بسیاری مواجه می شود و همچنین درصد سرایت بیماری و ویروس های خطرناک از جسد میت به انسان ها زیاد است دست اندرکاران امر را بر آن داشته تا جایگزین مناسبی انتخاب کنند. از این رو با همکاری دانشگاه ها، دستگاهی مکانیزه برای شستشو و تغسیل اموات ساخته شد، ولی از نظر اینکه آیا تمام شرایط و احکام شرعی تغسیل در این دستگاه رعایت می شود یا خیر؟ مؤسسه موضوع شناسی را بر آن داشت که با تحقیقی میدانی به بررسی تغسیل اموات توسط دستگاه مکانیزه بپردازد که در مرحله اول، با توصیه ها، سفارش ها و همچنین ارائه نکات

دقیق عملکرد دستگاه با موازین شرعی منطبق گردد و در مرحله دوم، به تدوین جزوه‌ای در این رابطه پردازد که حاصل آن، تحقیق حاضر می‌باشد.

امید است توفیق الهی، دست همه ما را بگیرد و علوم و حیانی و علوم تجربی را در خدمت نجات، فلاح و رفاه امت بزرگ اسلامی قرار دهد، ان شاء الله.

اللهم تقبل منا إنك أنت السميع العليم

قم، مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی، خرداد ماه ۱۳۹۶

رمضان المبارک ۱۴۳۸

چکیده

شستشوی اموات که در فقه اسلامی از آن با عنوان غسل میت یاد می‌شود در سه مرحله (با آب مخلوط به سدر، با آب مخلوط به کافور و با آب خالص) انجام می‌گیرد که در شریعت اسلام از اعمال بسیار مهم شمرده می‌شود تا جائی که مراجع معظم تقلید آن را واجب کفایی دانسته و قصد قربت را در آن شرط کرده‌اند ولی به خاطر حفظ سلامتی غسل‌ها از بیماری‌ها و امراض مُسری و حفظ کرامت میت و همچنین صرفه‌جوئی در آب و زمان، دستگاهی مکانیزه برای این امر توسط دست‌اندرکاران امور آرامستان‌ها ساخته شده است.

برای تطبیق شرائط و احکام شرعی تغسیل با این دستگاه، کارشناسان فقهی مؤسسه موضوع‌شناسی احکام فقهی طی چند مرحله از نحوه کار این دستگاه بازدید کردند و نکاتی را متذکر شدند تا برطرف و اصلاح گردد که در بازدید مرحله آخر، این اصلاحات مورد تأیید قرار گرفت که شستشو و تغسیل اموات با این نوع دستگاه با رعایت شرائط شرعی مطابق با موازین شرعی و فتاوی مراجع معظم تقلید تلقی گردیده است.

کلیدواژه‌ها: دستگاه مکانیزه، شستشوی اموات

مقدمه

تردید نیست که تکنولوژی و پیشرفت باعث تغییر و تحولات زیادی در موضوعات می شود و فقه پویای اهل بیت علیهم السلام باید هم‌پا با نیازها و موضوعات نوظهور، حکم فقهی آن را بیان کند. موضوعات بسیاری داریم که به جهت عدم شناخت کامل آنها، فقها تصریح به حکم آن ننموده‌اند یا به صورت کلی با یک نظر احتیاطی آن را واگذار به شناخت عرف نموده‌اند.

باید بپذیریم که اقتضای طبیعی عصر کنونی، استفاده و بهره‌برداری از تکنولوژی و صنعت در سرعت و دقت و به خدمت گرفتن ماشین افزار برای انسان، تمام بحث‌های انجام شده در حوزه اتوماسیون بعد از در نظر گرفتن اکثر مزایا و معایب این پروسه، به این ختم می‌شود که اتوماسیون به خودی خود امری شایسته و مطلوب و گاهی ضروری می‌باشد اما این امر خوب و مطلوب، گاهی با در نظر گرفتن شرایط، ممکن است تبعاتی منفی به دنبال داشته باشد که تمامی مزایای آن را تحت الشعاع خود قرار دهد. از این رو در استفاده از ابزار جدیدی که در عمل مکلف تأثیرگذار است باید دقت کافی را نمود.

غسل دادن هر مسلمانی بر هر مکلفی واجب کفایی و از ضروریات است و خلافی در آن نیست چه امامیه باشد یا غیر آن، حتی بچه سقط شده را اگر چهار ماه داشته باشد واجب است غسل دهند و حتی قطعه‌ای از بدن انسان که دارای استخوان است واجب است با سدر و کافور و آب خالص غسل داده شود. به جز کافر و کسی که در حکم کافر که این حکم را ندارند.

از جمله کمک صنعت و تکنولوژی به انسان، طرح و اجرای دستگاه مکانیزه شستشوی اموات است که در نیمه اول سال ۱۳۸۶ مطرح و تاکنون جلسات متعدد و بررسی‌های فراوانی نسبت به عملکرد آن و تطبیق کامل احکام شرعی مربوط به تغسیل میت با دستگاه صورت گرفته است که به صورت مختصر به تشریح سیستم مکانیزه شستشوی اموات به روش غسل ترتیبی در این جزوه می‌پردازیم.

فصل اول:

کلیات

بخش اول: تعاریف

دستگاه مکانیزه: در لغت به معنی ماشینی کردن و یا با ابزار و وسائل ماشینی کاری را انجام دادن است.^۱ در اصطلاح به معنای استفاده از وسایل و ادوات مکانیکی به منظور افزایش کمی و کیفی کار است. به عبارتی کلی تر، استفاده از تکنولوژی روز در امر شستشوی اموات برای افزایش بهره‌وری و رسیدن به توسعه پایدار می‌باشد.^۲

شستشوی اموات: شستشوی اموات یعنی شستن تمام بدن میت که در فقه اسلامی به آن، غُسل می‌گویند.^۳

موسسه مرتضی‌حسینی

۱. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، ذیل کلمه مکانیزه

2 . <http://khublink.ir/cmooqc>

۳. زبیدی، سید محمد مرتضی حسینی، تاج العروس من جواهر القاموس، ج ۱۶۵، ص ۵۴۵

بخش دوم: شرائط غسل

در شریعت اسلام غسل میت (شستشوی انسان از دنیا رفته طبق آداب اسلامی) از اعمال بسیار مهم است تا جایی که مراجع عظام تقلید در رساله‌های توضیح المسائل آورده‌اند: واجب است میت مسلمان را پس از پاک کردن و شستن بدن او از آلودگی‌ها و نجاست‌ها به ترتیب سه غسل دهند.

اول: با آب مخلوط به سدر: اندکی سدر در آب غسل ریخته به حدی که آب مضاف نشود نخست با آن آب، سر و گردن و بعد سمت راست و سپس سمت چپ را غسل دهند.

دوم: با آب مخلوط با کافور: اندکی کافور با آب غسل مخلوط می‌شود به گونه‌ای که آب مضاف نشود و به همان ترتیب غسل داده می‌شود.

سوم: با آب خالص: با آب خالص برای سومین بار بدن میت غسل داده می‌شود و غسل‌های بدن میت تمام می‌شود.

غسل باید با قصد قربت، یعنی برای خدا انجام داده شود.^۱

بخش سوم: شرائط غسل دهنده^۲

۱. اسلام: از آنجا که غسل میت عبادت است و در عبادت، قصد قربت شرط است این شرط در کافر محقق نمی‌شود. البته در فقه، اسلام با اظهار شهادتین و با اقرار زبانی حاصل می‌شود گرچه قلباً معتقد نباشد.

۲. ایمان: ایمان در قرآن به معنای اعتقاد قلبی و اعتقاد به توحید و نبوت و معاد به کار رفته است و به صرف اظهار لسانی محقق شدنی نیست، چون ایمان امر قلبی است و باید با اعتقاد حاصل شود.

اما ایمان در روایات ائمه علیهم‌السلام معنای اخصی از این دارد و مراد از آن، اعتقاد به ائمه علیهم‌السلام و ولایت آن‌هاست و شیعه دوازده امامی مراد است.

۱. یزدی، سید محمد کاظم طباطبایی، العروة الوثقی فیما تعم به البلوی (المحشی)، ج ۲، ص ۴۶؛

خمینی، سیدروح الله موسوی، توضیح المسائل (محشی)، ج ۱، ص ۳۱۶، مسأله ۵۵۰.

۲. یزدی، سید محمد کاظم طباطبایی، العروة الوثقی فیما تعم به البلوی (المحشی)، ج ۲، ص ۲۴ - ۳۹؛

خمینی، سیدروح الله موسوی، توضیح المسائل (محشی)، ج ۱، ص ۳۱۸، مسأله ۵۵۵ و ص ۳۱۹، مسأله ۵۵۹.

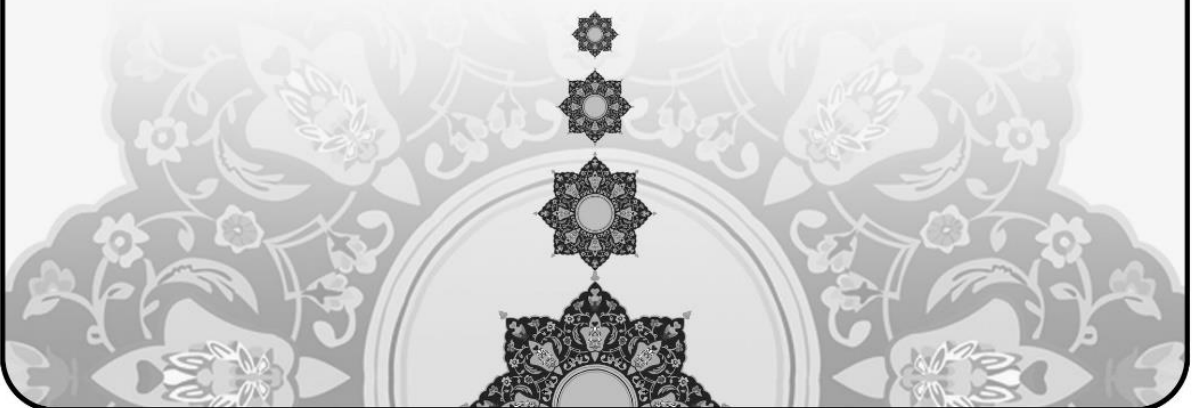
۳. بلوغ: غسل دهنده بنا بر احتیاط واجب باید بالغ باشد. بنابراین غسل بچه حتی ممیز هم کفایت نمی‌کند.
۴. عقل: کسی که میت را غسل می‌دهد باید عاقل باشد، پس از مجنون پذیرفته نیست.
۵. عالم به احکام غسل میت: کسی که میت را غسل می‌دهد باید با مسائل و احکام غسل آشنایی داشته باشد.
۶. مماثلت غسل دهنده و میت در ذکوریت و انوئیت: ادله حرمت نگاه کردن مرد و زن به غیر محارم دلالت می‌کند که غسل دادن زن، مرد را و بالعکس جایز نباشد.

فصل دوم:

مراحل و نحوه عملکرد دستگاه و انجام غسل در آن

ترتیب و نحوه اجرای عملیات انتقال، شستشو، غسل و خشک کردن به صورت چند مرحله زیر انجام می‌گیرد:

۱. در ابتدا لباس‌های میت خارج می‌شود و ضمن دقت نسبت به پوشش عورتین و حفظ حرمت میت، بدن میت به وسیله نوار نقاله وارد دستگاه شستشو دهنده می‌شود، دستگاه به صورت پوشیده بوده و تمام بدن میت به راحتی در آن قرار می‌گیرد.

۲. داخل دستگاه غلتک‌هایی که با مواد نرمی تعبیه شده در زیر بدن به فاصله‌های مناسب (حدود ۵ سانتی‌متر) تعبیه شده که یک در میان به بالا و پایین حرکت می‌کنند و روی بدن و همچنین زیر بدن برس‌های مخصوص همراه با آب گرم و مواد شوینده به وسیله چرخش، بدن را شستشو می‌دهند تا تمامی قسمت‌های زیرین و ناپیدای بدن و روی بدن به صورت کامل شسته شود.

جنس برس‌ها به نحوی است که ضربه‌ای به بدن وارد نمی‌کند و باعث کنده شدن پوست و مو از بدن نمی‌شود.

۳. پاشیدن آب ولرم روی بدن میت جهت ایجاد انعطاف‌پذیری و آماده شدن برای شستشو و نظافت بدن با مواد شوینده و برطرف کردن همه موانع و آلودگی‌ها به وسیله آب‌فشان‌ها به صورت اتوماتیک.

۴. شستشوی سطح زیرین بدن میت: برای این منظور سکوی شستشو به صورت قطعات باریک عرضی درآمده است که به ترتیب یک قطعه پایین می‌آید و پس از شستشو به وسیله فرچه‌ها از زیر قطعه بعدی پایین می‌آید و قطعه قبلی به جای خود برمی‌گردد و این روند ادامه می‌یابد. در این مرحله بخش میانی بدن از زیر با استفاده از یک سیستم خاص به صورت ویژه شستشو می‌شود. استفاده از فرچه‌های لرزان به جای برس‌های چرخان احتمال کنده شدن موهای بدن میت و ایجاد آسیب به پوست را از بین می‌برد که از نظر شرعی با اهمیت است.

۵. انجام غسل شرعی که مشابه حالت قبل ولی با مقدار آب بیشتر و زمان طولانی‌تر صورت می‌گیرد.

لازم به توضیح است غسل با آب سدر و کافور و آب خالص که در سه مخزن جداگانه قرار دارند انجام می‌گیرد. مخازن به آب گُر و آب شهری وصل‌اند و توسط شیرهای برقی و نازل‌ها، کنترل می‌شوند تا آب مضاف نگردد و به اطلاق هم باقی نماند.

۶. کنترل نازلها به گونه‌ای است که می‌توان با کنترل آنها ابتدا سر و گردن و سپس طرف راست و بعد طرف چپ را غسل داد.

۷. برای غسل پشت سر، توری‌هایی در زیر سر تعبیه شده که آب را به‌طور کامل به پشت و زیر سر می‌رساند و از مقابل بر صورت تا گردن با برس‌ها به همراه آب مخلوط به سدر و بعد آب مخلوط به کافور و نهایتاً آب خالص به‌طور کامل شسته می‌شود.

۸. نازل‌هایی برای قسمت‌هایی که احتمال آب رسیدن کمتر هست مانند کف دستها، زیر بغل، پهلوها، بین پاها، انگشتان و لاله گوش تعبیه شده که حتماً به آن قسمت‌ها با فشار کافی آب‌رسانی شود.

۹. در کنار دستگاه، کلیدهایی جهت مباشرت به صورت مرحله به مرحله و جداگانه تعبیه شده است. کارکرد این کلیدها به صورت یک بار فشردن و رها کردن نیست، بلکه به طور مستمر باید دست غسال بر روی کلید باشد. و یا اینکه به صورت دستگیره ای تعبیه شده (همانگونه که در پمپ بنزین) است که با رها کردن آن دستگاه خاموش می شود. لذا از ابتدا تا انتهای هر غسل، غسال باید کلید را فشرده یا دستگیره را در دست داشته باشد که غسال محترم در حین کار، از ابتداء تا انتها با نگر داشتن دکمه مباشرت در کار داشته باشد و این عمل کاملا مستند و متناسب به فعل مکلف مسلمان خواهد بود.

۱۰. خشک کردن: در این مرحله جریان هوای گرم، پوست بدن را خشک می‌نماید.

۱۱. بعد از اتمام کار، درهای دستگاه باز می‌شود و میت غسل داده شده به وسیله سیستم نقاله

عمودی از روی سکو به روی نقاله منتقل می‌شود و مراقبت در ستر عورت میت مد نظر است.

۱۲. بدن میت به وسیله عامل و غسال حنوط می‌شود و ابتدا پیشانی بعد کف دست‌ها و سر زانو‌ها

و در پایان سر انگشتان بزرگ پا با کافور ساییده حنوط می‌شود.

۱۳. پوشاندن کفن: در این مرحله کفن که قبلاً روی تخت انتهائی قرار داده شده است به وسیله

غسال به بدن میت پوشانده می‌شود.

۱۴. انتقال میت توسط تخت تابوتی به بیرون به وسیله نقاله

۱۵. کلیه مراحل کار دستگاه توسط سیستم‌های الکترونیک دقیق از نظر کیفیت و زمان اجرای

مراحل کار توسط یک اپراتور کنترل می‌شود و در صفحه نمایشگر قابل رؤیت است. (البته از

جنازه فیلمبرداری نمی‌شود.)

۱۶. ناظر شرعی بر عملیات شستشو هر مرده که تقریباً ۲۰ دقیقه طول خواهد کشید و تا ۱۰ دقیقه

هم قابل کاهش است نظارت دارد.

لازم به ذکر است که با انجام تست گرم (انجام غسل یک فرد زنده) سلامت مراحل فوق و نحوه

عملکرد دستگاه امتحان گردید.

همچنین مباشرت در غسل با توجه به شرایط غسل دهنده از ابتدا تا انتهای غسل رعایت شده و کاملاً متناسب به غسل است که با قطع و وصل او دستگاه حرکت یا متوقف می شود و مماثلت، عدم لمس و نگاه به عورتین کاملاً رعایت می گردد.

جهت حفظ حجاب و حرمت میت، تمام وجوه دستگاه با دیواره های نیمه شفاف پوشانده می شود.

فصل سوم:

فواید دستگاه مکانیزه

تغسیل اموات

۱. کمک به غسل‌های محترم و محترمه و حفظ سلامتی آنان
 ۲. تسریع و تسهیل در امر شستشوی اموات به صورتی که می‌توان هم‌زمان دو میت را شستشو داد و این باعث می‌شود که تعداد شستشو در ساعت تا دو برابر افزایش یابد. در شرایط معمول با چنین دستگاهی در یک ساعت می‌توان حدود ۱۰ میت را با رعایت احکام شرعی غسل داد، که با افزودن تعداد دستگاه‌ها، غسل نیز افزایش می‌یابد.
 ۳. رفع معضل شستشوی اجساد مبتلا به امراض مُسری
 ۴. صرفه جویی در آب
 ۵. تسهیل انجام غسل در حوادث غیر مترقبه و بحرانی از قبیل زلزله
 ۶. متحرک بودن دستگاه به این صورت که می‌توان به صورت پُرتابل بر روی تریلی و سایر ماشین‌های مشابه سوار و به منطقه حادثه دیده منتقل کرد.
 ۷. کاهش مخاطرات و آلودگی‌های بهداشتی
 ۸. حفظ کرامت میت و جلوگیری از رویت ناخواسته عورت میت یا لمس آن.
 ۹. با استفاده از این دستگاه، میت ضربه یا تکان نخواهد خورد و دستگاه به صورت گردشی جسد را خواهد شست.
 ۱۰. تمام مراحل شستشوی دستی میت مانند شستشو با سدر و کافور توسط این دستگاه انجام می‌پذیرد.
- یادآوری می‌شود به جهت عدم اقبال افراد جامعه به امر غسلی میت و کمبود نیروی کارآمد، گاهی در برخی مواقع به جهت حوادث ناخواسته یا در کلان شهری مثل تهران، تغسیل میت به طول می‌انجامد (به جهت به نوبت بودن آنها) و این امر خلاف استحباب تسریع در تجهیز میت و گاهی معطلی بسیار زیاد بازماندگان جهت دفن و سایر مراسم مربوط و کارهای ضروری دیگر می‌گردد.

فصل چهارم:

دیدگاه مراجع معظم تقلید درباره دستگاه

جمعی از مراجع عظام تقلید نظر فقهی خود را درباره حکم شرعی «غسل میت با دستگاه‌های مکانیزه و بدون دخالت انسان» در قالب جواب استفتا بیان کرده‌اند.

این استفتائات مربوط به دستگاه مزبور نیست بلکه در سال‌های قبل و به منظور طراحی آن انجام شده است.

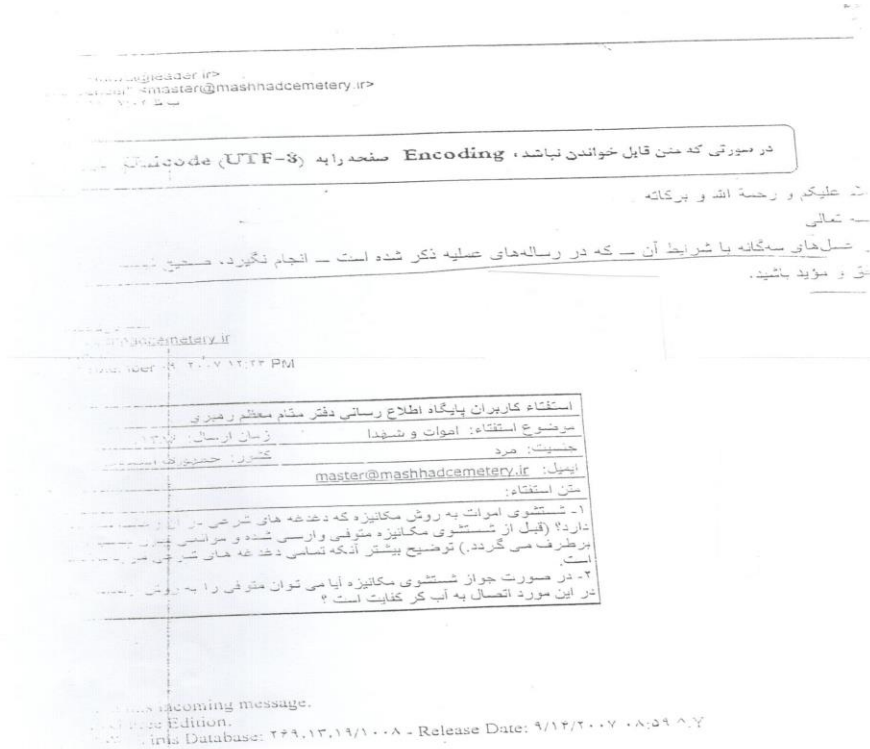
آیت‌الله‌العظمی سید علی خامنه‌ای (دامت برکاته)

سؤال ۱- شستشوی اموات به روش مکانیزه که دغدغه‌های شرعی در آن رعایت شده باشد چه حکمی دارد؟ (قبل از شستشوی مکانیزه متوفی واری شده و موانعی همچون چسب برطرف می‌گردد.) توضیح بیشتر آنکه تمامی دغدغه‌های شرعی مورد رعایت است.

۲- در صورت جواز شستشوی مکانیزه، آیا می‌توان متوفی را ارتماسی غسل داد و در این مورد اتصال به آب کر کفایت است؟

پاسخ: اگر غسل‌های سه‌گانه با شرایط آن - که در رساله‌های عملیه ذکر شده است - انجام نگیرد

صحیح نیست.

آیت‌الله العظمی سیستانی (دامت برکاته)

سؤال ۱- تغسیل اموات به نحو مکانیکی که دغدغه‌های شرعی در آن رعایت شده باشد چه حکمی دارد؟

۲- در صورت جواز به این روش، آیا تغسیل به روش ارتماسی که اتصال به آب کر باشد جائز است؟

پاسخ: ۱- مانعی ندارد.

۲- می‌توان غسل ترتیبی را با فرو بردن اعضاء میت در آب انجام داد.

WWW.SISTANI.ORG

From:
Sent:
To:
Subject:

فرستنده: [Master@Mashhadcemetry.ir]
ایران: ۲۷ شهریور ۱۳۸۸ ساعت ۱۰:۲۸ صبح
sistani@sistani.org
آدرس: محله آرای اموات

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر
حضرت آیت‌الله العظمی
سیستانی (دامت برکاته)

نام: فرهاد
کشور: ایران
سن: ۳۰
جنسیت: مرد
زبان: فارسی

پست الکترونیکی: Master@Mashhadcemetry.ir
موضوع: تغسیل مکانیکی اموات

سؤال: ۱ من: تغسیل اموات به نحو مکانیکی که دغدغه‌های شرعی در آن رعایت شده باشد چه حکمی دارد؟ ۲: در صورت جواز به این روش آیا تغسیل به روش ارتماسی که اتصال به آب کر باشد جائز است؟

بسم تعالی

۱- مانعی ندارد.
۲- می‌توان غسل ترتیبی را با فرو بردن
اعضاء میت در آب انجام داد.

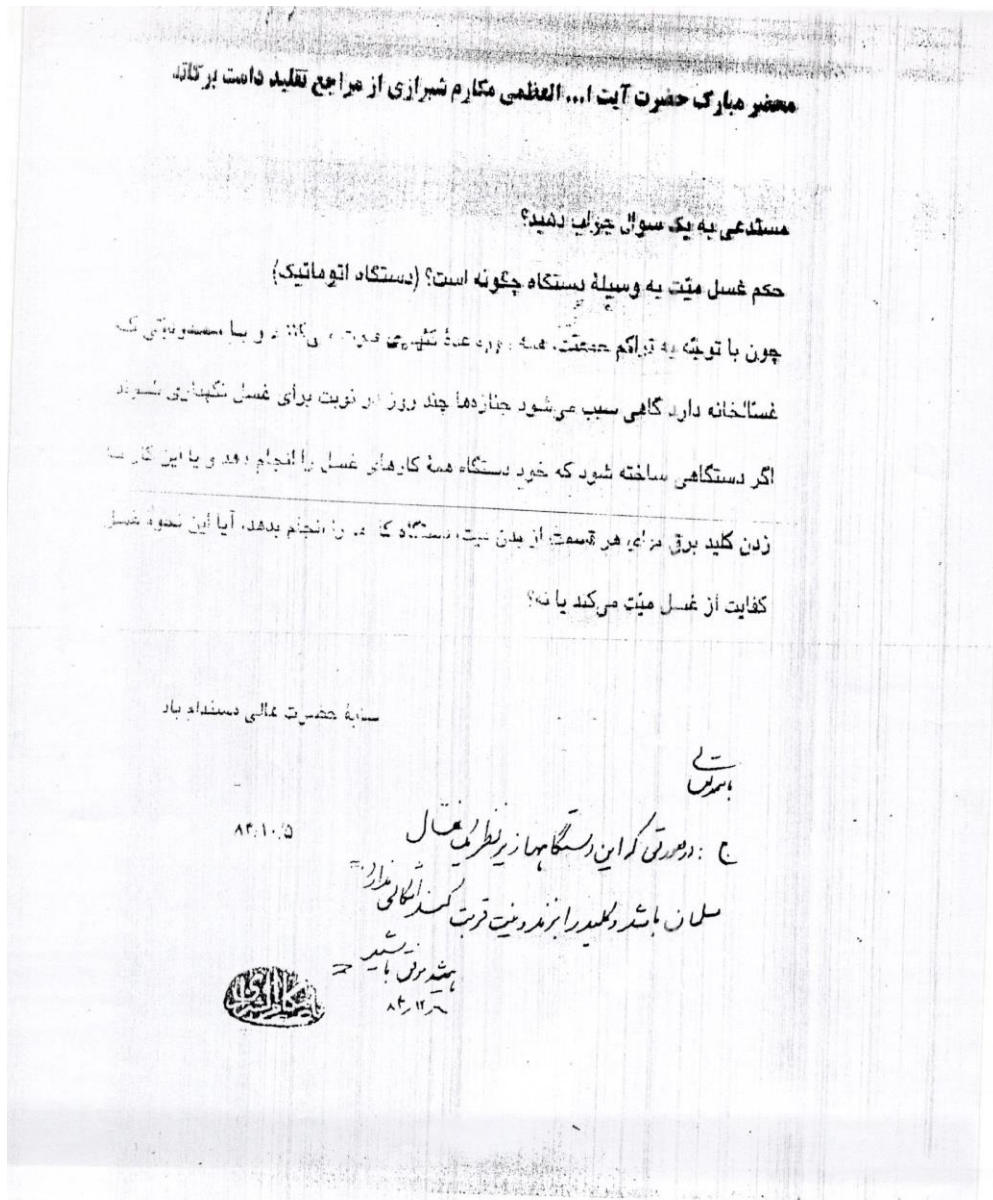
آیت الله العظمی مکارم شیرازی (دامت برکاته)

سؤال: حکم غسل میت به وسیله دستگاه چگونه است؟ (دستگاه اتوماتیک)

چون با توجه به تراکم جمعیت، همه روزه عده کثیری فوت می کنند و با محدودیتی که غسلخانه دارد گاهی سبب می شود جنازه ها چند روز در نوبت برای غسل نگهداری شوند. اگر دستگاهی ساخته شود که خود دستگاه همه کارهای غسل را انجام دهد و یا اینکه با زدن کلید برق برای هر قسمت از بدن میت، دستگاه کارها را انجام بدهد، آیا این نحوه غسل کفایت از غسل میت می کند یا نه؟

پاسخ: در صورتی که این دستگاهها زیر نظر یک غسل مسلمان باشد و کلید را بزند و نیت قربت کند

اشکالی ندارد.

موسسه پژوهش و نشر فقه اسلامی

موسسه پژوهش و نشر فقه اسلامی

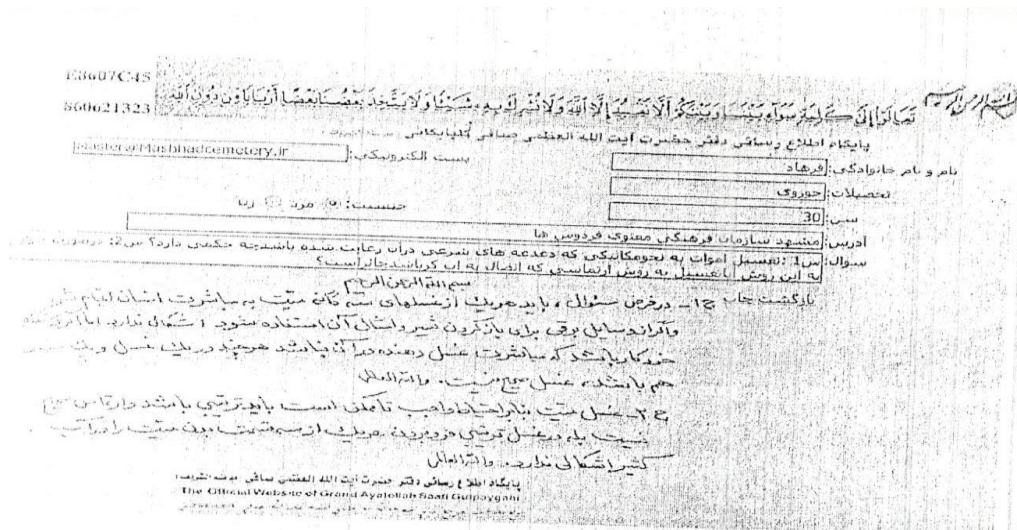
آیت‌الله‌العظمی صافی گلپایگانی (دامت برکاته)

سؤال ۱- تغسیل اموات به نحو مکانیکی که دغدغه‌های شرعی در آن رعایت شده باشد چه حکمی دارد؟

۲- در صورت جواز به این روش، آیا تغسیل به روش ارتماسی که اتصال به آب کر باشد جائز است؟

پاسخ: ۱- در فرض سؤال، باید هر یک از غسل‌های سه گانه میت به مباشرت انسان انجام شود و اگر این وسایل برقی برای باز کردن شیر و امثال آن استفاده شود اشکال ندارد. اما اگر یک کلید خودکار باشد که مباشرت غسل دهنده در آن نباشد هر چند در یک غسل و یک میت هم باشد غسل صحیح نیست. و **الله العالم**

۲- غسل میت بنا بر احتیاط واجب تا ممکن است باید ترتیبی باشد و ارتماسی صحیح نیست. بله در غسل ترتیبی فروردن هر یک از سه قسمت بدن میت را در آب کثیر اشکالی ندارد. و **الله العالم** در فرض سؤال بنا بر احتیاط واجب، کفایت نمی‌کند.

آیت‌الله العظمی فاضل لنکرانی رحمته‌الله

سؤال: حکم غسل میت به وسیله دستگاه چگونه است؟ (دستگاه اتوماتیک)

چون با توجه به تراکم جمعیت، همه روزه عده کثیری فوت می‌کنند و با محدودیتی که غسلخانه دارد گاهی سبب می‌شود جنازه‌ها چند روز در نوبت برای غسل نگهداری شوند. اگر دستگاهی ساخته شود که خود دستگاه همه کارهای غسل را انجام دهد و یا اینکه با زدن کلید برق برای هر قسمت از بدن میت، دستگاه کارها را انجام بدهد، آیا این نحوه غسل کفایت از غسل میت می‌کند یا نه؟

پاسخ: کسی که کلید را می‌زند اگر شیعه باشد و با قصد قربت کلید را بزند و بدن میت به ترتیب

غسل‌ها و به شکل صحیح غسل داده شود صحیح است و کفایت می‌کند.

مهاجر مبارک حضرت آیت ا... العظمی فاضل لنکرانی از مراجع تقلید دامت برکاته

مستدعی به یک سوال جواب دهید؟

حکم غسل میت به وسیله دستگاه چگونه است؟ (دستگاه اتوماتیک)

چون با توجه به تراکم جمعیت، همه روزه عده کثیری فوت می‌کنند و با محدودیتی که غسلخانه دارد گاهی سبب می‌شود جنازه‌ها چند روز در نوبت برای غسل نگهداری شوند. اگر دستگاهی ساخته شود که خود دستگاه همه کارهای غسل را انجام دهد و یا این کار با زدن کلید برق برای هر قسمت از بدن میت، دستگاه کارها را انجام بدهد، آیا این نحوه غسل کفایت از غسل میت می‌کند یا نه؟

بسم الله الرحمن الرحیم
 کسی که کلید را می‌زند اگر شیعه باشد و با قصد قربت کلید را بزند و بدن میت به ترتیب غسل‌ها و به شکل صحیح غسل داده شود صحیح است و کفایت می‌کند.

فصل اول

آیت‌الله‌العظمی میرزا جواد تبریزی رحمته‌الله: در غسل میت ترتیب بین سر و گردن و جانب راست و چپ معتبر است و از جهت دیگر لازم است قبل از غسل، هر عضو آن را از آب بیرون آورد یا آب را از او قطع کند تا غسل حدوثی محقق شود و همراه با غسل حدوثی شخص غسل دهنده نیت کند و گرنه غسل باطل است. و الله العالم.^۱

برخی از سایت‌های معتبر خبری که به موضوع دستگاه مکانیزه شستشوی اموات پرداخته‌اند در ذیل بررسی این موضوع از کارشناسان مربوطه، استفتائی از مراجع معظم تقلید همراه با پاسخ آن بیان کرده‌اند که در اینجا به آن اشاره می‌کنیم.

سؤال: نظر حضرت‌عالی درباره حکم شرعی «غسل میت با دستگاه‌های مکانیزه آن هم بدون دخالت انسان» که در برخی از غسل‌خانه‌ها رواج یافته است چیست؟

آیت‌الله‌العظمی سید علی خامنه‌ای (دامت برکاته): اگر با شرایطی که در رساله‌های عملیه ذکر شده است انجام شود مانع ندارد.

آیت‌الله‌العظمی سیستانی (دامت برکاته): اگر با شرائطی که در رساله عملی ذکر شده باشد اشکال ندارد. آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی (دامت برکاته): در صورتی که تمام شرایط شرعیه مراعات شود و دستگاه به فرمان شخص مسلمانی کار کند مانعی ندارد.

آیت‌الله‌العظمی صافی گلپایگانی (دامت برکاته): در فرض سؤال بنابر احتیاط واجب، کفایت نمی‌کند. آیت‌الله‌العظمی علوی گرگانی (دامت برکاته): اگر نیت و قصد قربت را مسلمان انجام دهد و سوئیچ دستگاه را مسلمان بزند اشکال ندارد.

آیت‌الله‌العظمی موسوی اردبیلی (دامت برکاته): اگر به نحوی باشد که عرفاً صدق کند که انسان میت را غسل داده اشکال ندارد.^۲

۱. تبریزی، جواد بن علی، استفتاءات جدید، ج ۲، ص ۳۱

<http://www.shia-news.com/fa/news/29754>

2. <http://isna.ir/fa/news/9010-17351>

<http://www.farsnews.com/newstext>

فصل پنجم:

صورت جلسات

بخش اول: صورت جلسه کمیته فقهی مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی

کمیته فقهی مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی در مورخه ۱۳۹۱/۰۹/۱۶ با حضور آقایان حجج اسلام والمسلمین فلاح زاده، مختاری، شاکری، علوی، موسوی شاهرودی، رحمانی و آقای محمدهادی فلاح زاده تشکیل گردید و به موضوع دستگاه مکانیزه شستشوی اموات پرداخته شد.

نتایج این صورت جلسه طی نامه‌ای به شماره ۳/۳۷۲/۲۲۰ مورخه ۱۳۹۱/۱۰/۱۰ از طرف رئیس محترم مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی حضرت حجت الاسلام و المسلمین محمد حسین فلاح زاده (دام ظلّه) به مدیرعامل محترم سازمان فرودس‌های شهرداری مشهد جناب آقای سیدکمال‌الدین شاهچراغی (زیدعزه) به شرح ذیل اعلام گردید:

۱. به منظور مباشرت مسئول دستگاه در تمام مراحل غسل، باید کلیدی تعبیه شود تا در طول انجام کار توسط ایشان نگه داشته شود و در صورت عدم دخالت مسئول مربوطه، کار متوقف گردد.
۲. تدبیری اندیشیده شود که زیر بغل میت و ظواهر ناپیدای بدن میت به طور کامل شسته شود.
۳. تدبیری اندیشیده شود که ناظر محترم، عورتین میت را نبیند.

شماره: ۳۷۲/۲۲۰
تاریخ: ۱۳۹۱/۱۰/۱۰
پیوست:

باسم تعالی

جناب آقای سیدکمال‌الدین شاهچراغی زیدعزه

مدیرعامل محترم سازمان فرودس‌های شهرداری مشهد

سلام علیکم

احتراماً، پیرو بازدید از دستگاه مکانیزه شستشو و تغسیل اموات و عطف به نامه شماره ۱۸/۹۱/۵۹۷۷ مورخ ۹۱/۸/۱۸ به عرض می‌رساند موضوع فوق در کمیته فقهی این مرکز مورد بحث و بررسی قرار گرفت و نتایج بدست آمده به شرح ذیل اعلام می‌گردد.

- ۱- به منظور مباشرت مسئول دستگاه در تمام مراحل غسل، باید کلیدی تعبیه شود تا در طول انجام کار توسط ایشان نگه داشته شود و در صورت عدم دخالت مسئول مربوطه، کار متوقف گردد.
- ۲- تدبیری اندیشیده شود که زیر بغل میت و ظواهر ناپیدای بدن میت به طور کامل شسته شود.
- ۳- تدبیری اندیشیده شود که که ناظر محترم عورتین میت را نبیند.

با تشکر
مرکز موضوع شناسی احکام فقهی
محمد حسین فلاح زاده

۲۳۰۳
کوار محله امین
خیابان جمهوری
اسلامیه
پن کویه ۱۸ و ۱۶
۳۸
تلفن: ۲۲۳۶-۲۵
ساعتی: ۳۲۱۲۵-۱۱۱۸

بخش دوم: صورت جلسه مؤرخ ۱۳۹۲/۳/۶ بهشت رضا علیه السلام

در مؤرخ ۱۳۹۲/۳/۶ حجت الاسلام و المسلمین فلاح زاده رئیس محترم مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی به همراه جمعی از حجج اسلام و آقایان؛ محمد زراعتی، سیدقاسم دهقانی، سید حسن سادات، سید محمد صنم، کشاورز، غلامحسین ملکوتی، ترنجیان، زکریا صادقی و مهدی دانش سخنور به محل بهشت رضا علیه السلام مشهد عزیمت کرده و از نحوه کار دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات بازدید نمودند که پس از بحث و تبادل نظر و تذکر نکات لازم، دستگاه در حال کار را تأیید نمودند که به لحاظ شرعی مشکلی ندارد. حجت الاسلام و المسلمین مهدی دانش سخنور نکته ای در ذیل صورت جلسه قید کردند با این عبارت: تذکراتی که داده شد برای رفع نقص دستگاه چنانچه رفع شود مشکل شرعی ندارد.

موسسه موضوع شناسی احکام

۱
تصاویر

در مؤرخ ۱۳۹۲، ۳، ۶ حجت الاسلام و المسلمین فلاح زاده رئیس محترم مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی به همراه جمعی از حجج اسلام و آقایان؛ محمد زراعتی، سیدقاسم دهقانی، سید حسن سادات، سید محمد صنم، کشاورز، غلامحسین ملکوتی، ترنجیان، زکریا صادقی و مهدی دانش سخنور به محل بهشت رضا علیه السلام مشهد عزیمت کرده و از نحوه کار دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات بازدید نمودند که به لحاظ شرعی مشکلی ندارد.

تذکراتی که داده شد برای رفع نقص دستگاه چنانچه رفع شود مشکل شرعی ندارد.

تذکره اول: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره دوم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره سوم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره چهارم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره پنجم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره ششم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره هفتم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره هشتم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره نهم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره دهم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره یازدهم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

تذکره بیستم: در صورتی که در دستگاه شستشو و تغسیل مکانیزه اموات، سوراخ های کوچک و بزرگی که در بدنه دستگاه وجود دارد، با چسب یا مواد دیگر مسدود شود، مشکلی ندارد.

بخش سوم: صورت جلسه مؤرخ ۱۳۹۳/۱۲/۲

صورت جلسه بازدید اساتید حوزه علمیه قم و کارشناسان مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی حجج اسلام و آقایان: امیربهاءالدین علایی نژاد، علی اصغر کاوه، محسن کاوه، مظلومی، ملکوتی، محمود گلریز و رضا نجات پور از دستگاه مکانیزه شستشوی اموات در مؤرخه ۱۳۹۳/۱۲/۲ در شهر مقدس مشهد انجام گرفت که نکات ذیل باید مورد دقت قرار گیرد و اصلاح شود:

۱. مباشرت غسل من البدو الی الختم رعایت شود.
۲. بحث آب‌رسانی به سر میت و پشت گوش‌ها و لاله گوش اصلاح شود.
۳. ستر عورت باید به نحو احسن انجام گیرد.
۴. فیلم برداری اتوماتیک از اموات مخصوصاً خانم‌ها انجام نگیرد.
۵. آب‌رسانی به زیر بغل، کف دست‌ها و بین پاها مخصوصاً برای اموات خاص مورد دقت قرار گیرد.
۶. درخواست مؤسسه موضوع شناسی از پارک علمی فن آوری خراسان رضوی، ساخت دستگاه یامکت آن برای نمایش در موزه فقه و زندگی.
۷. فیلم کامل همراه با تست گرم در اسرع وقت به مؤسسه موضوع شناسی ارسال شود.

۱۳۹۳/۱۲/۲

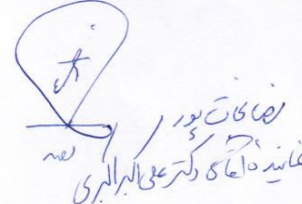
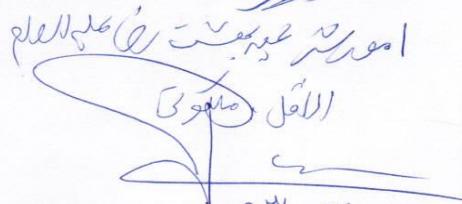
لیست نهایی

صورتجلسه بازدید از تیم حوزه علمیه قم و کارشناسان مرکز موضوع شناسی احکام فقهی

از دستگاه مکانیزه مستور خودکار اموات

بازدید با حضور حج اسدیم و اسلمین و شیخ علی اصغر کاوه، اسیرب، ابیسن محمدی فرزند، حاج آقا مظلومی و حسن کاوه و حاج آقا مکتوبی انجام شد و نکات زیر به یاد مورد وقت فرستاده و اصلاح نمود:

- ۱- مبایعت غسال من اللهد و امر الحتم رعایت شود.
- ۲- بحث آب رسانی به سر میت و بستن آنرا و ولایت لویس اصلاح شود.
- ۳- سر عودت باید بنحو احسن انجام شود.
- ۴- فیلم برداری از مابینک از اموات مخصوصاً خانمها انجام نگردد.
- ۵- آب رسانی به زیر بغل، کف دستها و بین پاها مخصوصاً برای اموات خاص مورد وقت فرستاده شود.
- ۶- در صورت مرکز موضوع شناسی از یک تیم فنی که در خلاصه رضوی وقت دستگاه و یک آن برای تایید در حوزه فقه حدیثی.
- ۷- فیلم کامل جوارح با تست نرم در مجموع وقت به مرکز موضوع شناسی ارسال شود.

اموات غیر میت رفاه علی السلام
الاقبل صلواتی

۹۳، ۱۲، ۲

بخش چهارم: گزارش بازدید مرحله سوم مؤرخه ۱۳۹۴/۰۱/۲۰

با توجه به اینکه کارشناسان فقهی مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی طی دو مرحله از دستگاه مکانیزه شستشوی اموات بازدید کردند و نکاتی را به دست‌اندرکاران این امر جهت اصلاح دستگاه مذکور متذکر شدند حجت الاسلام و المسلمین امیربهاء الدین علائی نژاد^(زیدعزه) به نمایندگی از مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی در مرحله سوم، مؤرخه ۱۳۹۴/۰۱/۲۰ از دستگاه مذکور بازدید کردند و موارد تذکر داده شده توسط کارشناسان فقهی و مصوبات کمیته فقهی این مؤسسه و مواردی که در بازدیدهای سابق مورد توجه بود، نظیر مماثلت، مباشرت، رسیدن آب به طور کامل به پشت سر، رساندن آب به زیر بغل‌ها و بین پاها برای اموات خاص را کاملاً مطابق با موازین شرعی و فتاوی مراجع معظم تقلید دانسته و تمام خواسته‌های مؤسسه را در مورد دستگاه مذکور مورد ملاحظه قرار دادند که دستگاه مذکور مطابق با فتاوی مراجع معظم تقلید می‌باشد و استفاده از آن با توجه به احکام اموات بلاشکال است.

باسمه تعالی

رئیس محترم مؤسسه موضوع شناسی احکام فقهی

جناب حجت الاسلام و المسلمین فلاح زاده (دام ظلّه)

سلام علیکم

با احترام، با توجه به اینکه حقیر از بدو امر، دستگاه مکانیزه شستشوی اموات را دنبال می‌کردم و چند نوبت بازدید از دستگاه مزبور داشتم در بازدید اخیر مؤرخه ۱۳۹۴/۰۱/۲۰ موارد تذکر داده شده توسط حضرتعالی و مصوبات کمیته فقهی و مواردی که در بازدیدهای قبلی مورد توجه بود، نظیر مماثلت، مباشرت، رسیدن آب به طور کامل به پشت سر، رساندن آب به زیر بغل‌ها و بین پاها برای اموات خاص را کاملاً مطابق با موازین شرعی و فتاوی مراجع معظم دیدم و تمام خواسته‌های مؤسسه را در مورد دستگاه انجام شده ملاحظه کردم و لذا به نظر می‌رسد دستگاه مزبور مطابق با فتاوی مراجع معظم تقلید و استفاده از آن با توجه به احکام اموات بلاشکال است.

امیربهاء الدین علائی نژاد

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

یکی از تکالیف شرعی در ارتباط با اموات مسلمان غسل میّت است که بر هر فرد مسلمان به صورت کفایی واجب است. این غسل باید با قصد قربت و با ترتیب غسل با آب مخلوط به سدر، با آب مخلوط به کافور و با آب خالص انجام شود. غسل دهنده باید مسلمان، مؤمن، بالغ، عاقل، عالم به احکام غسل و مماثل میت در ذکوریت و انوئیت باشد.

دستگاه مکانیزه شستشوی اموات به‌خاطر اینکه جایگزین مناسبی برای انسان غسل دهنده است و از فوائد زیادی برخوردار می‌باشد با رعایت احکام شرعی غسل در آن، مثل مباشرت در شستشو و رساندن آب به تمام بدن می‌تواند مجزی باشد.

منابع و مأخذ

۱. تبریزی، جواد بن علی، استفتاءات جدید، دو جلدی، قم، چاپ اول، بی‌نا، بی‌تا
۲. خمینی، سیدروح الله موسوی، توضیح المسائل (محشّی)، محقق: سید محمد حسین بنی هاشمی خمینی، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۲۴ق
۳. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۵۳ش
۴. واسطی، زبیدی، حنفی، محب الدین، سید محمد مرتضی حسینی، تاج العروس من جواهر القاموس، محقق و مصحح: علی شیری، ناشر: دارالفکر للطباعة و النشر و التوزیع، بیروت- لبنان، چاپ اول، ۱۴۱۴ هـ ق
۵. یزدی، سید محمد کاظم طباطبایی، العروة الوثقی فیما تعم به البلوی (المحشّی)، محقق و مصحح: احمد محسنی سبزواری، ناشر: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم، چاپ اول، ۱۴۱۹ هـ ق

6. <http://news.mashhad.ir>
7. <http://isna.ir>
8. <http://www.shia-news.com>
9. <http://www.farsnews.com>
10. <http://khublink.ir>